आठ वसकोट नगरपा लकामा वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७५

<u>प्रस्तावना</u> : आठविसकोट नगरपा लका क्षेत्र भत्र प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक वपद्‌बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्प त्त, प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्नका ला ग वपद् जो खम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनका सबै क्रयाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका ला ग कानून बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको सं वधानको धारा २२१ को उपधारा (१) **को अधिकार प्रयोग गरी** आठ वसकोट नगरपा लका नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

<u>प्रारम्भिक</u>

१. <u>सं क्षप्त नाम र प्रारम्भ</u>: (१) यस ऐनको नाम नगर वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. <u>परिभाषा</u>: वषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "फोष" भन्नाले दफा १२ बमोजिमको वपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनु पर्छ ।

(ख) "गैरप्राकृतिक वपद्" भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतङ्क, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फ्लू, प्यान्डा मक फ्लू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्यो गक दुर्घटना, आगलागी, वषाक्त ग्याँस, रसायन वा व करण चुहावट, ग्याँस वष्फोटन, वषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन वनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक कारणले उत्पन्न वपद् सम्झनु पर्छ ।

(ग) "जिल्ला वपद् व्यवस्थापन स मति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १६ बमोजिम रुकुम(पश्चिम) जिल्लामा गठन भएको जिल्ला वपद् व्यवस्थापन स मति सम्झनु पर्छ ।

(घ) "तो कएको" वा "तो कए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तो कएको वा तो कए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "प्रदेश वपद् व्यवस्थापन स मति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १४ बमोजिम कर्णाली प्रदेशमा गठन भएको प्रदेश वपद् व्यवस्थापन स मति सम्झनु पर्छ ।

(च) "प्रमुख" भन्नाले नगरपा लकाको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(छ) "प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत" भन्नाले नगरपा लकाको प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत सम्झनु पर्छ ।

(ज) "प्राकृतिक वपद्" भन्नाले हिमपात, अ सना, हिमपहिरो, हिमताल वस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, चट्याङ्ग, भूकम्प, ज्वालामुखी बिस्फोट, डढेलो वा यस्तै अन्य प्राकृतिक कारणले उत्पन्न जुनसुकै वपद् सम्झनु पर्छ ।

(झ) "शाष्ट्रिय कार्यकारी स मति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा ६ बमोजिमको कार्यकारी स मति सम्झनु पर्छ ।

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

(ञ) “राष्ट्रिय परिषद” भन्नाले संघीय ऐनको दफा ३ बमोजिमको वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(ट) “राष्ट्रिय प्रा धकरण” भन्नाले संघीय ऐनको दफा १० बमोजिम गठन भएको राष्ट्रिय वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्रा धकरण सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “वपद्” भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक वपद् सम्झनु पर्छ ।

(ड) “वपद् खोज तथा उद्धार समूह” भन्नाले वपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रयाशील वा वपद् व्यवस्थापनको ला ग परिचालन गर्न तयार गरिएको व शष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले ता लम प्राप्त मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ ।

(ढ) “वपद् जो खम न्यूनीकरण” भन्नाले वपद्पूर्व गरिने जो खमको वश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, वपद् रोकथाम वा वपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा वकासका कार्यमा वपद् जो खमलाई कम गर्ने सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ ।

(ण) “वपद् पुनर्लाभ” भन्नाले वपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवम् पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ ।

(त) “वपद् प्रतिकार्य” भन्नाले वपद्को घटना घट्नासाथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवम् राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले वपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउँछ ।

(थ) “वपद् व्यवस्थापन” भन्नाले वपद् जो खम न्यूनीकरण, वपद् प्रतिकार्य र वपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रयाकलाप सम्झनु पर्छ ।

(द) “ध्यावसायिक प्रतिष्ठान” भन्नाले उद्योग, कलकारखाना, सनेमा घर, स पङ्ग मल, बहुउद्देश्यीय व्यापारिक भवन जस्ता व्यावसायिक प्रतिष्ठान सम्झनु पर्छ ।

(ध) “स मति” भन्नाले दफा ३ बमोजिमको **नगर** वपद् व्यवस्थापन स मति सम्झनु पर्छ ।

(न) “संघीय ऐन” भन्नाले नेपाल सरकारको वपद् जो खम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्छ ।

(प) “संघीय मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकारको वपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरी तो कएको मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(फ) “सार्वजनिक संस्था” भन्नाले सरकारी निकाय, सरकारको पूर्ण वा आं शक स्वा मत्व भएको संस्था, प्रच लत कानून बमोजिम स्थापना भएका सङ्गठित संस्था वा सबै प्रकारका स्वास्थ्य तथा शै क्षक संस्था सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद - २

<u>नगर</u> <u>वपद् व्यवस्थापन स मतिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अ धकार</u>

३. <u>नगर वपद् व्यवस्थापन स मति</u>: (१) नगरपा लका भत्रको वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न **एक** नगर वपद् व्यवस्थापन स मति रहनेछ ।

(२) स मतिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क)	नगरपा लका **नगर** प्रमुख	-संयोजक
(ख)	नगरपा लका **नगर** उपप्रमुख	-सदस्य
(ग)	प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत	-सदस्य
(घ)	वषयगत स मतिका संयोजकहरु	-सदस्य
(ङ)	**प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय**	**-सदस्य**
(च)	सामाजिक महाशाखा/शाखा प्रमुख	-सदस्य
(छ)	पूर्वाधार वकास महाशाखा/शाखा प्रमुख	-सदस्य
(ज)	आठ वसकोट **नगरपालिकाको भौगो लक क्षेत्र भित्र रहेका**	

आठविसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

संघीय सुरक्षा **निकायका** प्रमुख **वा प्रतिनिधि** -सदस्य

(झ) आठ वसकोट **नगरपालिकाको भौगो** लक **क्षेत्र भित्र रहेका** प्रदेश प्रहरी **कार्यालयको** प्रमुख **वा प्रतिनिधि** -सदस्य

(ञ) नगर प्रहरी प्रमुख -सदस्य

(ट) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका **नगरपालिका**स्थित प्रमुख वा प्रतिनि ध -सदस्य

(ठ) नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका स्थानीय प्रतिनि ध (१ जना) -सदस्य

(ड) निजी क्षेत्रको उद्योग वा णज्य सम्बन्धी मान्यताप्राप्त संस्थाको नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनि ध (१ जना) -सदस्य

(ढ) गैरसरकारी सस्था महासंघकाका स्थानीय प्रतिनि ध (१ जना) -सदस्य

(ण) नेपाल **पत्रकार** महासंघको **स्थानीय** प्रतिनि ध (१ जना) -सदस्य

(त) वपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरि तो कएको शाखा प्रमुख -सदस्य स चव

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा ले खएको भएतापनि **क्रम संख्या** (ञ), **(ट), (ठ), (ड), (ढ) र** (ण) **का सदस्यहरू उपलब्ध नभएको अवस्थामा पनि समिति गठन एवम् काम कारवाही गर्नमा असर पर्ने छैन ।**

(४) उपदफा (२) बमोजिमको स मतिले संघीय ऐनको दफा १७ बमोजिम**को स्थानीय विपद् व्यवस्थापन** स मतिको रूपमा समेत काम गर्नेछ ।

४. <u>स मतिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था</u>: (१) संयोजकले तोकेको मति, समय र स्थानमा स मतिको बैठक बस्नेछ ।

(२) स मतिको सदस्य-स चवले स मतिको बैठक बस्ने मति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने वषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(३) स मतिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको ला ग गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा ले खएको भएतापनि स मतिको बैठक **तत्काल** बोलाउन आवश्यक भएमा अध्यक्षले जुनसुकै बेलापनि स मतिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा अध्यक्ष र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य स चव उपस्थित भएमा स मतिको बैठक बस्न सक्नेछ।

(५) स मतिको बैठक संयोजकको अध्यक्षतामा बस्नेछ ।

(६) स मतिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिनेछ।

(७) स मतिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनि ध र वज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(८) स मतिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्य व ध स मति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(९) स मतिको निर्णय सदस्य स चवले प्रमा णत गरी राख्नेछ ।

५ . <u>स मतिको काम, कर्तव्य र अ धकार</u>: स मतिको काम, कर्तव्य र अ धकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय परिषद्बाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् राष्ट्रिय कार्यकारी स मति र प्रदेश वपद् व्यवस्थापन स मतिबाट स्वीकृत एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी **नगर** वपद् व्यवस्थापन **नीति तथा** योजना तर्जुमा गरी **कार्यपालिका** समक्ष पेश गर्ने,

(ख) **नगर**सभाबाट स्वीकृत नीति तथा योजनाको अधीनमा रही वपद् जो खम न्यूनीकरण, वपद् प्रतिकार्य तथा वपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति, योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लागू गर्ने, गराउने,

(ग) नगरपा लका**बाट सञ्चालन हुने** वपद् व्यवस्थापन **सम्बन्धी कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्ताव तयार गर्ने, गराउने,**

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

(घ) वपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा **नगरपालिका**को संस्थागत क्षमता वकास गर्ने, गराउने,

(ङ) नगरपा लकाका पदा धकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्र शक्षण दिने व्यवस्था मलाउने,

(च) वपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथ मक कार्यहरू तत्काल गर्नको ला ग संस्थागत संयन्त्र स्वत: परिचा लत हुने गरी आवश्यक कार्य व ध तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी लागू गर्ने, गराउने,

(छ) वपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादे शक कानूनको अ धनमा रहि सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी लगायत सबै निकाय तथा संस्थाले निर्वाह गर्नु पर्ने भू मका निर्धारण गर्ने तथा त्यस्ता संस्था वा निकायलाई आफ्नो नीति, योजना र कार्यक्रममा वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी वषय समावेश गर्न लगाउने,

(ज) वपद्को समयमा स्थानीय आमसञ्चारका माध्यमहरुको भू मका सम्बन्धी आवश्यक मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(झ) सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,

(ञ) भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवनसंहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्दे शका वा मापदण्डको पालना गराउने,

(ट) स्थानीय सार्वजनिक पूर्वाधार सम्बन्धी संरचनाको वपद् जो खम मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,

(ठ) नदी कनार, बगर, पहिरो जान सक्ने भरालो ज मन र डुबान हुने क्षेत्र वा वपद् जो खमको सम्भावना भएका असुर क्षत क्षेत्रमा बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा समुदायलाई सुर क्षत स्थानमा स्थानान्तरण **गराउन उपयुक्त स्थानको खोजी कार्यमा सहयोग गर्ने तथा सुरक्षित स्थानमा बसोबास सम्बन्धी सचेतना जगाउने,**

(ड) **विपद्बाट** स्थानीय **स्तरमा** निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रबाट भइरहेको सेवा प्रवाहमा अवरोध आइपरेमा सोको पु**नःसञ्चाल**नका ला ग सेवा निरन्तरताको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने ।

(ढ) स्थानीय समुदायलाई वपद्प्रति जागरुक बनाउन, वपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा वपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका ला ग परिचा लत हुन वडा **तथा** समुदायस्तरमा **समावेशी** वपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य स मति गठन गर्ने,

(ण) वद्यालय तहको शै क्षक पाठ्यक्रममा वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी वषय समावेश गर्न **पहल गर्ने,**

(त) वपद् प्रतिकार्यका ला ग नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,

(थ) वपद्को समयमा प्रयोग गर्न स कने गरी वारुणयन्त्र लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्न लगाउने,

(द) स्थानीय स्तरमा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने,

(ध) नगरपा लकामा वपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको वकास र सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(न) वपद् प्रभा वत क्षेत्रमा तत्काल उद्धार **तथा राहतको** व्यवस्था मलाउने,

(प) वपद्मा परी हराएका, बिग्रेका वा नष्ट भएका कागजातको य कन तथ्याङ्क अद्याव धक गरी राख्न लगाउने,

(फ) वपद्बाट प्रभा वत घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वतरण गर्ने, गराउने,

(ब) वपद्को समयमा जो खममा रहेको समूह **विशेषगरी** महिला, **बालबालि**का, कशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ् गक हिंसा, **बेच** वखन **तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण**) रोकथामको ला ग वशेष स**तर्क**ता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

(भ) वपद् प्रभा वत**हरूको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामा विपद् प्रभावित** क्षेत्रमा आ र्थक क्रयाकलापको पुनर्स्थापना, रोजगारीका अवसरको सृजना तथा जीवनयापनका ला ग आय आ**र्जन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(म) वपद्को जो खममा रहेका महिला, बालबा लका, जेष्ठ नागरिक, द लत, सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदाय, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको ला ग वशेष योजना तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(य) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले प्रच लत ऐन बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने,

(र) वप**द्** व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्यकारी स मति, प्रदेश वपद् व्यवस्थापन स मति तथा जिल्ला वपद् व्यवस्थापन स मतिको निर्णय अनुसार वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(**ल**) वपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, वभाग तथा अन्य निकायसँग सहकार्य गर्ने,

(**व**) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा **नगर**सभाले तोकेका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(श) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा **संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको प्रतिकूल नहुने गरी नगर कार्यपालिकाले तोके** बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

(ष) **वि** भन्न संघसंस्था, व्यक्तिबाट प्राप्त हुने राहत तथा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका बिषय**व**स्तुलाई स्थानीय **विपद् व्यवस्था**पन स मतिले तोकेको स्थान र मापदण्ड अनुसार गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद - ३

__वडा स्तरीय वपद् व्यवस्थापन स मतिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अ धकार__

६. __**वडा स्तरीय** वपद् व्यवस्थापन स मति:__ **(१) गाउँपालिका/नगरपालिकाको प्रत्येक वडामा** एक **वडा स्तरीय** वपद् व्यवस्थापन स मति रहनेछ ।

(२) **वडा स्तरीय** वपद् व्यवस्थापन स मतिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क)	**वडा** अध्यक्ष	-संयोजक
(ख)	**वडा सदस्यहरू**	-सदस्य
(ग)	**वडा भित्र रहेका विषयगत शाखा/ईकाई कार्यालय प्रमुखहरू**	-सदस्य
(घ)	**वडा भित्र रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुखहरू**	-सदस्य
(ङ)	राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका **वडा**स्थित प्रमुख वा प्रतिनि ध	-सदस्य
(च)	**स्थानीय रेडक्रस,**	-सदस्य
(छ)	**गैरसरकारी तथा सामुदायमा आधारित संघसंस्था तथा युवा क्लवबाट** संयोजकले तोकेबमोजिम **न्यूनतम २ महिला सहित ४ जना**	-सदस्य
(ज)	**वडा सचिव**	**- सदस्य सचिव**

(३) **उपदफा (२) बमोजिमको समितिको बैठक सो समितिको संयोजक**ले तोकेको मति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(४) स मतिको सदस्य-स चवले स मतिको बैठक बस्ने मति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने वषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(५) स मतिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको ला ग गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

(६) उपदफा (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि **सो** समितिको बैठक **तत्काल** बोलाउन आवश्यक भएमा **संयोजकले** जुनसुकै बेलापनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा **संयोजक** र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्नेछ ।

(७) समितिको बैठकको अध्यक्षता सो समितिको **संयोजकले** गर्नेछ ।

(८) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा **संयोजकले** निर्णायक मत दिनेछ।

(९) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(१०) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(११) समितिको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी राख्नेछ ।

७. <u>**वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः**</u> समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) **वडा भित्र विपद्** प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी **कार्यक्रम सञ्चालनका लागि नगर विपद् व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने तथा सो समितिबाट** स्वीकृत नीति तथा योजना **अनुरूपका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,**

(ख) वडामा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने, सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू **सञ्चालन** गर्ने,

(ग) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा **वडाको** संस्थागत क्षमता विकास गर्ने,

(घ) विपद् व्यवस्थापन योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ङ) समुदायमा विपद् व्यवस्थापन **सम्बन्धी काम गर्ने समूहहरूको** गठन **तथा त्यस्ता समूहहरूलाई परिचालन गर्ने गराउने,**

(च) **वडा सदस्यहरू,** कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण**को** व्यवस्था मिलाउने,

(छ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउ**ने,** विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि **तयारी अवस्थामा राख्ने,**

(ज) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि **समन्वय** गर्ने,

(झ) आपत्कालीन नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,

(ञ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरण**मा** नगर विपद् व्यवस्थापन **समितिलाई सहयोग** गर्ने,

(ट) विपद्को समयमा जोखिममा रहेका समूह **विशेषगरी** महिला, **बालबालि**का, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, **बेच**बिखन **तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण**) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(ठ) नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद - ४

<u>सुरक्षा निकाय तथा अन्य निकायको परिचालन</u>

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

८. सुरक्षा निकायको परिचालन तथा सहयोग र समन्वयः (१) **नगर** कार्य**पालिका**ले वपद् व्यवस्थापनको काममा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले परिचालन गरेका संघीय तथा प्रादे शक सुरक्षा निकायहरूलाई सहयोग र समन्वय गर्नेछ ।

(२) सुरक्षा निकायले वपद्को समयमा खोज तथा उद्धार कार्यका ला ग **नगर** कार्य**पालिका**सँग आवश्यक सामग्री माग गरेको अवस्थामा **नगरपालिका**मा उपलब्ध भएसम्म त्यस्तो सामाग्री तत्काल उपलब्ध गराईनेछ ।

(३) वपद् प्रतिकार्यका ला ग **नगरपालिकाले** आफूसँग रहेको नगर प्रहरीलाई परिचालन गर्नेछ ।

९. वारुणयन्त्र तथा अन्य सेवा प्रदायक निकायको काम, कर्तव्य र अ धकारः

(१) वारूणयन्त्र, एम्बुलेन्स तथा त्यस्तै अन्य सेवा प्रदायकले आपत्कालीन खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन स मतिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२) आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्दा स मतिको आदेश बमोजिम कुनै पनि स्थानमा प्रवेश गर्ने तथा जुनसुकै व्यक्ति वा संस्थाको साधन र स्रोत उपयोग गर्ने अ धकार वारुणयन्त्र सेवा प्रदायकलाई हुनेछ ।

१०. सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्वः (१) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नगरपा लका भत्रका सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यावसायिक केन्द्रमा वपद्का घटना हुन नदिन वपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकास लगायत तो कए बमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्ने,

(ख) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण समेतका सम्पूर्ण कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने,

(ग) आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा आधारभूत अ भमुखीकरण गर्ने गराउने,

(घ) वपद् व्यवस्थापन कार्यमा उपयोग हुने स्रोत साधनलाई तयारी हालतमा राख्ने,

(ङ) आफ्ना भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका ला ग आवश्यक परेमा आदेशानुसार उपलब्ध गराउने,

(च) सम्बन्धित अ धकारीको सुपरिवेक्षणमा उद्धार तथा राहत वतरण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने,

(छ) वपद् जो खम न्यूनीकरण संयन्त्रको व्यवस्था गरी तयारी अवस्थामा राख्ने,

(ज) फोहोरमैला तथा प्रदुषणको यथो चत व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउने,

(झ) वपद्को घटना घटेमा तत्काल नजिकको सुरक्षा निकाय र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई खबर गर्ने ।

(२) नगरपा लका भत्रका सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले नगरपा लकाको वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाको अधीनमा रही वपद् व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा गरी अनिवार्य रूपमा लागू गर्नु पर्नेछ ।

११. वपद् व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नु पर्ने : नगरपा लका भत्रका सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय सङ्घ संस्था, समुदाय, स्वयंसेवक, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा व्यक्तिले वपद् व्यवस्थापन कार्यमा **नगरपालिकालाई** देहाय बमोजिम सहयोग गर्नु पर्नेछः-

(क) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनःनिर्माण लगायतका वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने,

(ख) वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अ भवृद् ध गर्ने,

(ग) क्षमता वकास, आपत्कालीन नमूना अभ्यास तथा वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्र शक्षण कार्यक्रममा सहयोग गर्ने तथा भाग लने,

(घ) खोज, उद्धार तथा राहत वतरण सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने।

परिच्छेद - ५

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

वपद् व्यवस्थापन कोष सम्बन्धी व्यवस्था

१२. वपद् व्यवस्थापन कोष : (१) वपद् व्यवस्थापनका ला ग नगरपा लकामा छुट्टै **एक आकस्मिक** कोष रहनेछ ।

(२) कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू रहने छन्:-

(क) नगरपा लकाको वा र्षक बजेटबाट वपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने गरी स्वीकृत रकम,

(ख) प्रदेश सरकारबाट वपद् व्यवस्थापनका ला ग प्राप्त रकम,

(ग) नेपाल सरकारबाट वपद् व्यवस्थापनका ला ग प्राप्त रकम,

(घ) स्वदेशी कुनै सङ्घ संस्था वा व्यक्तिबाट दान, दातव्य वा उपहार स्वरुप प्राप्त रकम,

(ङ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) वपद् **व्यव**स्थापनका ला ग नगरपा लकाले कानून बमोजिम **वि**शेष शुल्क वा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने छ ।

(४) कोषको सञ्चालन तो कए बमोजिम हुनेछ ।

(५) कोषको रकम वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कामका ला ग प्रयोग गरिनेछ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा ले खएको भए तापनि कोषको रकम निय मत प्रशासनिक कार्यको ला ग खर्च गरिने छैन ।

(७) कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

(८) स मतिले कोषको वा र्षक आय व्ययको प्रतिवदेन तयार गरी कार्यपा लका मार्फत **नगर**सभा समक्ष पेश गर्नेछ ।

परिच्छेद - **६**

कसूर तथा सजाय

१३. कसूर र सजाय : कसैले वपद्को घटना घट्न सक्ने गरी लापरवाही गरेमा वा त्यस्तो घटना घटाउन प्रत्यक्ष संलग्न भएमा वा घट्ना घटेको अवस्थामा नाजायज फाईदा लने गरी **वा** आफुलाई मात्र फाईदा पुग्ने क समको **कुनै** काम गरेमा **वा** यस सम्बन्धमा संघीय कानून बमोजिम कसुरजन्य मानिने कुनै काम गरेमा तत् सम्बन्धी कारवाही प्रच लत संघीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद - **७**

व वध

१४. वपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणाको पालना र समन्वय : (१) नेपाल सरकारले नगरपा लका भत्रको कुनै ठाउँमा गम्भीर प्रकृतिको वपद् उत्पन्न भए**बाट** वपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरी प्रच लत कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन आदेश दिएमा सोको पालना गर्नु गराउनु नगरपा लकाको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्रमा नेपाल सरकारले प्रच लत कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन नगरपा लका भत्रको कुनै व्यक्ति, संस्था वा अ धकारीलाई आदेश दिएमा सोको पालना **गर्न** गराउन**मा** नगरपा लकाले आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्र सम्बन्धी सूचनाको प्रसारणमा नगरपा लकाले सहयोग र समन्वय गर्नेछ ।

१५. नेपाल सरकारको स्वीकृतीमा मात्र प्रवेश गर्नुपर्ने : (१) वपद्बाट असर परेको कुनै क्षेत्रमा वदेशी नागरिक वा संस्थाले प्रवेश गर्नु परेमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लएको छ छैन भनि नगर **कार्य**पा लकाले सोधखोज गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सोधखोज गर्दा त्यस्तो नागरिक वा संस्थाले नेपाल सरकारको स्वीकृति लएको नादे खएकोमा निजको प्रवेशलाई रोक लगाई तत् सम्बन्धी सूचना नेपाल सरकारलाई उपलब्ध गराईनेछ ।

आठबिसकोट नगरपालिका, रूकुम (पश्चिम)

१६. मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वय : (१) नगरपा लका भत्र उत्पन्न वपद्को अवस्थालाई तत्काल सामना गर्न आन्तरिक स्रोत र साधनबाट नभ्याउने भएमा मानवीय तथा अन्य सहायता **र समन्वय**का ला ग **जिल्ला समन्वय समिति**, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ ।

(२) वपद्बाट उत्पन्न स्थिति नियन्त्रण गर्ने क्रममा नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय तथा अन्य सहयोग लई परिचालन गरेको अवस्थामा नेपाल सरकारको निर्देशनमा रहि तत् सम्बन्धी कार्यमा सहयोग र समन्वय गरिनेछ ।

(३) छिमे**की स्थानीय तहमा कुनै विपद् उत्पन्न भई सो व्यवस्थापनका लागि छिमेकी स्थानीय तहले सोझै, जिल्ला समन्वय समिति वा प्रदेश सरकार मार्फत अनुरोध गरेमा उपलब्ध भएसम्मको सहयोग पुर्याउनु नगरकार्यपालिको दायित्व हुनेछ ।**

१७ तत्काल खरिद तथा निर्माण र प्रयोग गर्न स कने : (१) वशेष परिस्थिति परी वपद्बाट प्रभा वत क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको वपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका ला ग तत्काल राहत सामग्री खरिद वा निर्माण कार्य गर्न आवश्यक भएमा सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रच लत कानूनमा रहेको वशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था बमोजिम **नगर कार्यपालिकाले** खरिद वा निर्माण कार्य गर्न स कनेछ ।

(२) वपद्बाट प्रभा वत क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको वपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका ला ग नगरपा लका क्षेत्र भत्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको चल, अचल सम्प त्त तथा सवारी साधन उपयोग गर्न आवश्यक भएमा सोको अ भलेख राखी तो कएको अव धभरको ला ग अस्थायी तवरले प्राप्त गर्न स कनेछ ।

(३) वपद्बाट प्रभा वत क्षेत्रमा तत्काल राहत उपलब्ध गराउन नगरपा लका क्षेत्र भत्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, औषधी वा अन्य वस्तु आवश्यक भएमा सोको अ भलेख राखी नियन्त्रणमा लन र सम्बन्धित प्रभा वत पक्षलाई वतरण गर्न स कनेछ ।

(४) नगरपा लकाले उपदफा (२) बमोजिम कुनै सम्प त्त अस्थायी रूपमा प्राप्त गरेमा वा उपदफा (३) बमोजिम कुनै वस्तु नियन्त्रण र वतरण गरेमा त्यस्तो सम्प त्त प्रयोग वा वस्तु उपयोग बापत प्रच लत दर अनुसारको रकम सम्बन्धित कार्यालय, संस्था वा व्यक्तिलाई दिनेछ ।

१८. राहतको न्यूनतम मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था : (१) वपद् प्रभा वत व्यक्तिलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले उपलव्ध गराउने राहतको अतिरिक्त नगरपा लकाले आन्तरिक स्रोतबाट थप राहत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नगरपा लकाले वपद् प्रभा वत व्यक्तिलाई राहत उपलब्ध गराउँदा मापदण्ड बनाई सोको आधारमा राहात उपलब्ध गराउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको राहतको मापदण्डमा अन्य वषयको अतिरिक्त देहायका वषय समावेश भएको हुनु पर्नेछ:-

(क) वपद्बाट प्रभा वत व्यक्तिलाई अस्थायी आश्रयस्थलमा राख्दा उपल**ब्ध** गराउनु पर्ने आवास, खाद्यान्न, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सम्बन्धी,

(ख) वपद्बाट मृत्यु हुनेको परिवार तथा सम्प त्तको क्षति हुने व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने न्यूनतम राहत सम्बन्धी,

(ग) महिला, बालबा लका, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आ**वश्य**कता **संवोधनका लागि विशेष राहत प्याकेज**हरु (**जस्तै** डग्निटी कट र चल्ड्रेन कट) **महिलाहरूको लागि सुरक्षित महिलामैत्री स्थल,**

(घ) **व्यक्तिगत गोपनियता तथा सुरक्षा सम्बन्धी,**

(ङ) न्यूनतम राहत बाहेक स्वरोजगार तथा रोजगारी व्यवस्थापनका माध्यमबाट पी डतको जी वकोपार्जन सम्बन्धी,

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)

(च) गैरसरकारी वा व्यक्तिगत रूपमा दिइने राहत**को** वतरण सम्बन्धी,

(छ) एकद्वार प्रणाली अनुरुप राहत वतरण गर्ने सम्बन्धी,

(ज) राहतसँग सम्बन्धित अन्य उपयुक्त वषय ।

१९. वपद्मा परी हराएका वा नष्ट भएका कागजात सम्बन्धमा : वपद्मा परी हराई फेला पर्न नसकेका तथा आंशक वा पूर्ण रूपमा क्षति भएका नगरपालकाका महत्वपूर्ण कागजातहरुको प्रमाणीकरण तथा प्रतिलप उपलब्ध गराउने सम्बन्धी व्यवस्था **प्रचलित कानूनले** तोके बमोजिम हुनेछ।

२०. निर्देशन दिन सक्ने : समितिले यस ऐनको अधीनमा रही वपद् व्यवस्थापनका लाग कुनै व्यक्ति वा निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

२१. उपसमति गठन गर्न सक्ने : (१) समितिले आवश्यकता अनुसार उपसमति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमतिको काम, कर्तव्य, अधकार र कार्यवध उपसमति गठन गर्दाका बखत तोकए बमोजिम हुनेछ ।

२२. अभलेख राख्नु पर्नेः (१) वपद्को समयमा राहत उपलब्ध गराउने व्यक्ति, निकाय वा संस्थाको नाम, **र** उपल**ब्ध** गराईको राहत **तथा सोको** परिमाण **सहितको विवरणको अभिलेख राख्ने व्यवस्था समितिले मिलाउनुपर्ने छ ।**

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण राख्दा विपद्मा परेका महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, विपद्का कारणले स्थानान्तरण भएका घरपरिवार लगायतको संख्या एकिन हुने विवरण र उनीहरूलाई उपलब्ध गराइए**को राहात स्पष्टरूपमा राख्नुपर्ने छ ।**

२३. पुरस्कार दिन सक्ने : स्थानीय वपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा वशेष योगदान पुऱ्याउने उत्कृष्ट व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहन स्वरूप समतिको सफारिसमा नगर **कार्य**पालकाले सम्मान तथा पुरस्कार दिन सक्नेछ ।

२४. वार्षक प्रतिवेदन : (१) समतिले प्रत्येक आर्थक वर्षमा गरेको कामको ववरण सहितको वार्षक प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालका मार्फत नगर सभा, जिल्ला वपद् व्यवस्थापन समति तथा प्रदेश वपद् व्यवस्थापन समति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको वार्षक प्रतिवेदन सार्वजनिक रूपमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

२५. प्रशासनिक खर्च **व्यवस्**थापनः समतिको बैठक तथा प्रति**वे**दन तयारी लगायतका कार्य**सँ**ग सम्बन्धित न्युनतम प्रशासनिक खर्च नगर कार्यपालकाले व्यवस्था गर्नेछ ।

२६. अधकार प्रत्यायोजन : यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम **समिति**लाई प्राप्त अधकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधकार समतिको संयोजक तथा तोकएको पदाधकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२७ नियम बनाउने अधकार : नगर कार्यपालकाले यो ऐन कार्यान्वयनका लाग आवश्यक नियम तथा कार्यवध बनाउन सक्नेछ ।

नगरसभाबाट पारित
मतिः२०७५/०३/१७ गते

प्रमाणकरण मतिः२०७५/०३/२२ गते

आठबिसकोट नगरपालिका, रुकुम (पश्चिम)